

Udviklingsplan Tandslet 2023 - 2028

*Historie og analyse
Fremtiden
Handling*

LANDSBYGRUPPEN

Tandslet Sogn

Indledning	side 2
Historie og analyse	side 2
Tandslet anno 2020	side 5
Hvordan ser Tandslet ud om 5 år?	side 6
Strategi - Tanker og ønsker	side 6
Taktik - hvordan vil vi gribe arbejdet an?	side 7

Indledning

Med denne udviklingsplan ønsker Tandslet at fokusere på de historiske styrker og samle bøgerønskerne som afsæt for den fremtidige udvikling.

Historie og analyse

En beskrivelse af udviklingen i landsbyen Tandslet i perioden fra 1960 til 2018

For 50 år siden så Tandslet en hel del anderledes ud. Det var en lille by på 538 indbyggere. Der var to stationer, Neder Tandslet og Over Tandslet. Det havde der været siden amtsbanen i 1898 blev bygget. Denne blev nedlagt i 1933, da staten overtog togdriften.

Så kom tresserne, hvor alt skulle ændres. Den 26. maj 1962 ophørte togdriften på Als og dermed også Tandslet.

Tandslet var dengang en sogne by, som var i god drift, med kro, forsamlingshus, missionshjem, sparekasse, andelskasse og et velfungerende forretningsliv med 2 bagere, fire købmænd, to slagtere og en manufakturforretning og naturligvis en kirke, som blev bygget i det 12. århundrede.

Håndværket var også godt repræsenteret, idet der var to smede, to bygningssnedkere, tre malere, to herrefrisører, en damefrisør og en urmager. - Tandslet var afgjort det, man forstår ved en driftig by med et pænt stort opland. Der var ca. 1150 beboere i sognet.

Tandslet blev i 1970 lagt sammen med tre andre små sogne, Hørup, Lysabild og Kegnæs. Det var en efter datidens mening en god størrelse på en landkommune.

Samtidig med sammenlægningen begyndte også den lokale strid om, hvad der skulle være af service i kommunen. Skolerne fik man hurtigt øje på. To skoler var det, man mente ville være passende, nemlig en i Hørup og en i Lysabild. Altså skulle Tandslet skole nedlægges.

Nu var det, som om beboerne pludselig fik øjnene op for, at der var ved at ske noget med deres by. Flere forretninger lukkede. Når en forretningsmand gik på pension, blev forretningen lukket.

Det var tiden at få gjort noget alvorligt ved udviklingen. Under stort pres fra lokalbefolkningen valgte kommunalbestyrelsen i Sydals at bevare alle 4 sogneskoler og Tandslet fik tilmed bygget til så der også blev plads til 7. klasse.

I 1970 havde nogle borgere i Tandslet oprettet en børnehaveforening, med det formål at få bygget en børnehave. Dette naturligvis for at gøre lokalsamfundet stærkere og for at bevare og måske øge udbygningen af landsbyen. I 1972 stod børnehaven færdig og blev en selvejende institution til 40 børn. Den var i høj grad med til at øge interessen for at bo i Tandslet.

Nu kunne Tandslet pludselig reklamere med, at den både havde børnehave og skole. Tandslet havde allerede i 1970 fået en idrætshal "SYDALS-HALLEN", som blev utrolig godt besøgt. Få år efter, at den var bygget, måtte den udvides, så der blev bedre bedefaciliteter og et større cafeteria. Idrætshallen blev bygget af frivillige, der blev ikke brugt penge på arbejds løn. Man fik en hal andel, når man havde arbejdet 125 timer. Tilbygningerne er også for en stor dels vedkommende bygget på frivillig basis. I 1993 blev der bygget to tennisbaner. Som sidste skud på stammen blev der i 1993 bygget to keglebaner. Efter bygningen af keglebanerne har mange ældre fundet tilbage til hallen, ligesom der kommer mange fra nabobyerne for at kegle. Keglebanen er nu udvidet til 4 baner.

Tandslet Ungdoms- og Idrætsforening, T.U.I. var den oprindelige drivkraft af sporten i Tandslet, T.U.I.s primære sportsgren er gymnastik.

De øvrige sportsgrene er sammenlagt med nabobyernes. Bl.a. Sydals Håndholdklub SHK. SydalsHallen er hjemsted for håndboldklubben og har stolte traditioner her. LSG er betegnelsen for den fælles fodboldklub. Græsbanerne ligger i Lysabild, men om vinteren spilles der i SydalsHallen.

Alt dette har grundet en aktiv befolkning gjort, at Tandslet i dag er en driftig by, som rummer alle de faciliteter moderne mennesker forlanger skal være til stede for, at ville bo der.

På skoleområdet gik det nu stærkt. Allerede i 1980 blev skolen atter udvidet med et nyt og moderne skolebibliotek, samt en aula og et fysiklokale. Samtidig blev der anlagt en skolesti fra det nye boligområde, Tandbusk, hvor der nu er ca. 85 boliger. Skolen blev flittigt brugt af forældre-kredsen og sognets øvrige beboere.

I 1986 blev der efter et ønske fra en forældrereds oprettet en fritidsklub ved skolen, hvor de tre yngste årgange kunne være, til deres forældre kom hjem fra arbejde. Klubben blev imidlertid hurtigt for lille, og i 1995 blev der taget en ny tilbygning til fritidsklubben i brug. Fritidsklubben er nu lavet om til en SFO.

Også uden for den almindelige undervisnings tid bliver skolen meget brugt af sognets beboere. Hele vinteren igennem har der været "Åben Skole" en dag om ugen. Her kan folk komme og lave næsten lige, hvad de ønsker, kun fantasien sætter en grænse.

Alt dette er med til at give sammenhold i et lille landsbysamfund. Efter at have kørt i 30 år kører den Åbne skole nu med nedsatte aktiviteter.

Der er opført 11 pensionistboliger, så de ældre kan blive i deres vante omgivelser så længe som muligt.

Nu er det selvfølgelig ikke lutter idyl. I selve byen har udviklingen sat sit præg, idet der nu er mange lukkede forretninger, men der er en købmand, stort nok til at man kan købe alle varer, som der i det daglige er brug for.

Det gamle mejeri er for en dels vedkommende lejet ud til en motorcykelklub, som fungerer særdeles godt. I 1986 lukkede byens sidste smedeværksted. Bygningerne overtog smedens søn, og et år efter stod der en moderne fabrik som kom til at hedde ATTEC. Firmat hedder nu Frontmatec. Frontmatec udvikler verdens førende skræddersyede løsninger til automatisering i fødevareindustrien, andre hygiejne følsomme industrier og forsyningsindustrien.

Tandslet har siden 1889 haft et lægehus, i dag arbejder der 2 læger i huset.

I 1972 blev der oprettet et lokalhistorisk arkiv, som har til opgave at samle gamle billeder og papirer, som fortæller byens og sognets historie. Lokalhistorisk arkiv arrangerer udstillinger og udflugter/vandreture og har i 1993 udgivet en bog "Tandslet sogn i ord og billeder". Arkivet har til huse på Tandslet skole.

I 1995 blev Tandslets gamle ringriderforening vakt til live efter at have været stillet i bero i 54 år. Som noget ganske nyt dyster man om titlen som "Kongernes Konge på Als". Det vil sige kongerne fra de øvrige alsiske ringridninger dyster om at blive den bedste.

Tandslets beboere har gjort sit til at holde gang i byen. De er altid parat til at gøre en indsats, hvis det viser sig nødvendigt. Tandslet er et godt eksempel på, at selv en lille landsby kan overleve.

Folkeskolen blev nedlagt, men med hjælp fra lokalbefolkningen, er der i dag en friskole i rivende udvikling. Tandslet friskole er en moderne friskole med rødder i den grundvigske skoletradition.

Skolen har 126 elever fra 0.- 9. klassetrin. Tandslet skole er en friskole, hvor de tar seriøsitet som en selvfølge, og hvor der er plads til at udvikle sig både fagligt og menneskeligt.

Deres vigtigste opgave er give eleverne de bedste rammer for at lære at lære. Skolen vil være et livfuldt sted med glæde, kultur og tradition, så lysten til at lære holdes ved lige.

Tandslet anno 2022

Målet som vi skulle nå til 2022 var.

1. Gårdbutik med økologiske varer; frugt, marmelade, honning og uldhatte.
2. Ny købmand med en moderniseret butik.
3. Sydals Hallen er blevet moderniseret.
4. Kulturhus midt i byen.
5. Bedre busforbindelser.

Ad1. Vi fik en gårdbutik, der sælger gode produkter.

Ad2. Med hjælp fra byens borger og fonde, samt et kæmpe arbejde fra Tandslet ApS blev der etableret en moderniseret købmand butik, med en købmand med store visioner. Tandslet har ligeledes fået et nyt flot torv, samt 2 shelters ved den nye købmand.

Ad3. Sydals Hallen havde et stort projekt, som nu er skåret ned til en modernisering af eksisterende faciliteter.

Ad4. Tandslet fik sit fælles kulturhus Bittens Bank med støtte til driften fra Sønderborg kommune, det er for alle generationer, et mødested for mange varierede aktiviteter og mennesker

Ad5. Bedre busforbindelser er stadig et ønske, men her har vi ingen indflydelse. Der er dog kommet en 7 personers Landsbybil, som kan lejes af Tandslets borgere

Tandslet har således et aktivt forretningsliv midt i byen. Her er købmand, bageri udsalg, pizzeria, frisør, lægehus, og der er murer- og tømrerfirmaer.

Vi har en attraktiv Friskole som er forankret i byen, skolen har mere end 125 elever.

Der er private og kommunale dagplejere, Naturbørnehave, vuggestue, samt to områder med seniorboliger.

Krea Café, foredrag og andre arrangementer foregår i Bittens Bank, og vi har et transformator-tårn fra 1912, som er blevet til et museum.

Der er byggegrunde til salg. Der er cykelsti i begge retninger til Hørup og Mommark.

I Sydalshallen kan man deltage i håndbold, gymnastik, kegling, badminton, fodbold, e-sport og spille tennis på to udendørs tennisbaner. I Sydalshallen er der et fitnesscenter.

Der er to spor i landskabet på i alt 4,5 km og afmærkede rideruter til hestefolket.

Sporet ved Tandslet, Naturbørnehaven, naturlegeplads, bålhytte og 2 shelters mm er alt sammen vigtige ingredienser i Tandslets Naturunivers.

Velkommen til fremtiden.

Hvordan ser Tandslet ud om 5 år?

Vi har bl.a. disse tanker.

- Tandslet skal være familiernes foretrukne by, når de vil flytte til Sydals.
- Tandslet vil om 8 år have et effektivt fjernvarmesystem.
- Fremtidens Tandslet er grøn og fuld af liv.

Vi ønsker at:

- Tandslet skal have et væld af muligheder for aktiviteter som for eksempel sport, vandreture og socialt samvær for såvel unge som ældre – samt lokale og turister.
- Tandslet skal have et bredt udvalg af arbejdspladser og indkøbsmuligheder, så det er muligt både at bo og arbejde i byen.
- Tandslet skal være en pæn by, der er vedligeholdet og ryddet op og med dejlige grønne arealer, så byen er attraktiv at bo og holde ferie i.
- Tandslet skal udvikle sig på basis af udviklingsplanen med et bredt samarbejde mellem borgere og kommune. Udviklingen skal være til gavn for byens borgere, foreninger og turisterne i området.
- Tandslet skal sammen med Lysabild, Mommark, Skovby og Kegnæs være trækplaster for turisterne.
- I Tandslet skal man kunne færdes sikkert i trafikken.

Taktik - hvordan vil vi gribe arbejdet an?

Landsbygruppen afholder borgermøder, hvor de præsenterer forslag til organisering af styregrupper samt arbejdende udvalg, der er projektorienterede.

For at Tandslet er familiernes foretrukne by, når de vil bosætte sig på Sydals.

Er det vigtigt at vi fortsat vedligeholder, arbejde for og udvikler på:

- At der er en kommunal og privat dagpleje i byen.
- At der fortsat er en Naturbørnehave med vuggestue.
- At vi støtter Tandslet Friskole, som lige nu har 126 elever, og er en velfungerende skole.
- At vi har fritidstilbud for børn, unge og voksne.
- At vi i byen har en købmand.
- At byen er et sikkert sted for bløde trafikanter.

Tandslet vil om 8 år have et effektivt fjernvarmesystem.

- Der arbejdes på at få etableret et fjernvarmewærk i Tandslet, i samarbejde med Lysabild og Skovby, projektet tænkes gennemført i hver by med en fælles ledelse. Der bliver nedsat en styregruppe.

Fremtidens Tandslet er grøn og fuld af liv

Tandslet tilbyder i dag udendørs områder, som vedligeholdes af Landsbygruppen, det skal vi fortsat udvikle på.

- Vi har SPORET ved Tandslet som er 2 vandrestier og er en del af SPOR i Landskabet. SPORET vedligeholdes af Landsbygruppen med Bjarne Hansen som ressourceperson.
- Vi har 2 Naturlegepladser i Holm skov, som blev opført af Landsbygruppen med støtte fra lokale, børnehaven, dagplejerne, LAG og fonde. Naturlegepladsen bliver vedligeholdt af Landsbygruppen med Jan Brauer som ressourceperson.
- Vi har 2 shelters som Landsbygruppen, med støtte fra Sønderborg kommune opførte i 2020.

Landsbygruppen vedligeholder pladsen omkring shelterne med Svend Erik Carstensen som ressourceperson.

- Vi har fået et flot nyt torv, hvor der arrangeres forskellig udendørs arrangementer. Dette område vil vi fortsat udvikle på.
- Vores fælles kulturhus er for alle generationer, et mødested for unge og ældre for mange varierede aktiviteter.

LANDSBYGRUPPEN

Tandslet Sogn